

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE

a unor prevederi din art. 10 pct. 4 și pct. 5 din Legea nr. 845-XII din
3 ianuarie 1992 cu privire la antreprenariat și întreprinderi

(Sesizarea nr. 10g/2018)

CHIȘINĂU

6 martie 2018

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuând în componența:

Dl Aurel BĂIEȘU, *președinte de ședință*,
Dl Igor DOLEA,
Dna Victoria IFTODI,
Dl Veaceslav ZAPOROJAN, *judcători*,
cu participarea dlui Marcel Lupu, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 24 ianuarie 2018,
și înregistrată la aceeași dată,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a textului „*activității fără licență*” din pct. 4 și a textului „*precum și care efectuează decontări în numerar și prin virament prin intermediari*” din pct. 5 ale articolului 10 din Legea nr. 845-XII din 3 ianuarie 1992 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi, ridicată de avocatul Vitalie Carmanschi, în dosarul nr. 3-516/17, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională la 24 ianuarie 2018 de către judecătorul Olga Ionașcu, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

3. Autorul excepției de neconstituționalitate a pretins, în esență, că dispozițiile contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (3), 21, 23 și 46 din Constituție.

4. Prin decizia Curții Constituționale din 9 februarie 2018 sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost declarată admisibilă, fără a prejudeca fondul cauzei.

5. În procesul examinării excepției de neconstituționalitate, Curtea Constituțională a solicitat opinia Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova și Guvernului.

6. În ședința publică a Curții sesizarea a fost susținută de către avocatul Vitalie Carmanschi, autorul excepției de neconstituționalitate.

7. Parlamentul a fost reprezentat de către dl Valeriu Kuciuk, șef al Serviciului reprezentare la Curtea Constituțională și organele de drept al Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului. Guvernul a fost reprezentat de către dl Eduard Serbenco, Secretar de Stat al Ministerului Justiției, dl Octavian Vieru, șef-adjunct al Direcției contencios și controlul

legalității a Ministerului Finanțelor, și dna Victoria Belous, șef al Direcției juridice a Serviciului Fiscal de Stat.

Circumstanțele litigiului principal

8. La 24 martie 2017, Inspectoratul fiscal de stat Ialoveni a emis o decizie prin care SRL „SDM-Sirocco” a fost sancționată, în temeiul art. 10 pct. 4 și pct. 5 din Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi, pentru practicarea fără licență a activității de transport rutier contra cost și pentru efectuarea de decontări prin intermediari.

9. La 21 aprilie 2017, SRL „SDM-Sirocco” a depus la Serviciul Fiscal de Stat o contestație, prin care a solicitat anularea deciziei menționate *supra*.

10. Prin decizia din 18 mai 2017, Serviciul Fiscal de Stat a admis parțial contestația depusă de SRL „SDM-Sirocco” și a redus amenda aplicată pentru practicarea fără licență a activității de transport rutier contra cost.

11. La 12 iunie 2017, SRL „SDM-Sirocco” a depus la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, o cerere de chemare în judecată împotriva Serviciului Fiscal de Stat, prin care a solicitat anularea deciziei Inspectoratului fiscal de stat Ialoveni din 24 martie 2017.

12. În cadrul ședinței de judecată din 18 decembrie 2017, avocatul Vitalie Carmanschi a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a textului „*activității fără licență*” din pct. 4 și a textului „*precum și care efectuează decontări în numerar și prin virament prin intermediari*” din pct. 5 ale articolului 10 din Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi.

13. Prin încheierea din aceeași dată, instanța de judecată a dispus ridicarea excepției de neconstituționalitate și transmiterea sesizării în adresa Curții Constituționale pentru soluționare.

Legislația pertinentă

14. Prevederile relevante ale Constituției (republicată în M.O., 2016, nr.78, art. 140) sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

15. Prevederile relevante ale Legii nr. 845-XII din 3 ianuarie 1992 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi (M.O., 1994, nr. 2, art. 33) sunt următoarele:

Articolul 10

Reglementarea activității de antreprenoriat

„[...]”

4. **Pentru desfășurarea activității fără licență** sau a activităților interzise pe teritoriul Republicii Moldova, precum și a celor permise în mod exclusiv întreprinderilor de stat, Serviciul Fiscal de Stat, Agenția Servicii Publice sau alt organ abilitat cu atribuția de eliberare a licenței **aplică amendă în mărimea venitului brut** din realizarea obținută în urma activităților menționate.

5. Față de întreprinderi și organizații, indiferent de tipul lor de proprietate și forma de organizare juridică, care efectuează decontări în numerar în sumă ce depășește cumulativ 100 de mii de lei lunar, în baza obligațiilor lor financiare, încălcând modul stabilit de decontare prin virament, **precum și care efectuează decontări în numerar și prin virament prin intermediari**, indiferent de suma decontării efectuate, Serviciul Fiscal de Stat **aplică sancțiuni pecuniare în proporție de 10 la sută din sumele plătite**, iar sumele amenzilor se fac venit la bugetul de stat.

Sancțiunile menționate nu se aplică la efectuarea decontărilor cu cetățenii, gospodăriile țărănești (de fermier), titularii de patente de întreprinzător și cu bugetul public național, la efectuarea decontărilor de către persoanele indicate cu bugetul public național, cu întreprinderile și organizațiile, precum și la efectuarea decontărilor de către întreprinderile și organizațiile ale căror drepturi la acest capitol se reglementează altfel decât în Legea nr.62-XVI din 21 martie 2008 privind reglementarea valutară, în actele normative ale Băncii Naționale a Moldovei, **cu excepția cazurilor efectuării decontărilor prin intermediari.**

[...]”

16. Prevederile relevante ale Codului contravențional al Republicii Moldova nr. 218-XVI din 24 octombrie 2008 (republicat în M.O., 2017, nr.78-84, art.100) sunt următoarele:

Articolul 293

Încălcarea regulilor de efectuare a plăților în numerar

„Încălcarea regulilor de efectuare a plăților în numerar prevăzute de Banca Națională a Moldovei **sau efectuarea ilegală a plăților în numerar și prin virament prin intermediari**

se sancționează cu amendă de la 30 la 60 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 90 la 120 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere, cu amendă de la 240 la 300 de unități convenționale aplicată persoanei juridice cu sau fără privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.”

ÎN DREPT

17. Din conținutul excepției de neconstituționalitate, Curtea observă că aceasta vizează, în esență, reglementarea paralelă a răspunderii pentru practicarea ilegală a activității de întreprinzător fără licență și a efectuării plăților prin intermediari, precum și aplicarea sancțiunilor în lipsa unor criterii de individualizare.

18. Astfel, excepția se referă la un ansamblu de elemente și principii cu valoare constituțională conexe, precum principiul legalității și certitudinii juridice, principiul clarității, accesibilității și previzibilității legii, principiul individualizării sancțiunilor și cel al proporționalității sancțiunilor aplicate.

A. ADMISIBILITATEA

19. Prin decizia sa din 9 februarie 2018, Curtea a verificat întrunirea următoarelor condiții de admisibilitate:

(1) Obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție

20. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în speță a Legii nr. 845-XII din 3 ianuarie 1992 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi, ține de competența Curții Constituționale.

(2) Excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau este ridicată de către instanța de judecată din oficiu

21. Fiind ridicată de către avocatul Vitalie Carmanschi, în dosarul nr. 3-516/17, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este formulată de subiectul abilitat cu acest drept, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost stabilit prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

(3) Prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei

22. Curtea reține că prerogativa de a soluționa excepțiile de neconstituționalitate, cu care a fost investită prin articolul 135 alin.(1) lit. g) din Constituție, presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia și de relevanța prevederilor contestate pentru soluționarea litigiului principal în instanțele de judecată.

23. Curtea observă că obiect al excepției de neconstituționalitate îl constituie textul „activității fără licență” din pct. 4 și textul „precum și care efectuează decontări în numerar și prin virament prin intermediari” din pct.5 ale articolului 10 din Legea nr. 845-XII din 3 ianuarie 1992 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi.

24. Curtea reține că prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei, deoarece sub imperiul acestora s-au născut raporturi juridice care continuă să producă efecte și sunt determinante pentru soluționarea cauzei.

25. Totodată, examinând sesizarea, Curtea observă că autorul a supus criticii de constituționalitate și sancțiunile prevăzute de art. 10 pct. 4 și pct.5 din Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi. Astfel, deși prin încheierea instanței de judecată nu s-a ridicat excepția în această parte, ținând cont de alegațiile autorului, Curtea va reține pentru examinare prevederile care stabilesc mărimea sancțiunii și care sunt aplicabile în speță.

(4) Nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate

26. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că anterior a verificat constituționalitatea textului „*activității fără licență*” și a textului „*amendă în mărimea venitului brut*” din punctul 4 al articolului 10 din Legea nr. 845-XII din 3 ianuarie 1992 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi, fiind declarate neconstituționale prin Hotărârea nr. 2 din 30 ianuarie 2018.

27. Prin urmare, ținând cont de faptul că există o hotărâre a Curții având ca obiect prevederile contestate din pct. 4 al articolului 10 din Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate urmează a fi declarată inadmisibilă în această parte.

28. Totodată, Curtea apreciază că excepția de neconstituționalitate în partea ce ține de controlul constituționalității textului „*precum și care efectuează decontări în numerar și prin virament prin intermediari*” și a textului „*sancțiuni pecuniare în proporție de 10 la sută din sumele plătite*” din pct. 5 al articolului 10 din Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi nu poate fi respinsă ca inadmisibilă și nu există nici un alt temei de sistare a procesului, în conformitate cu prevederile articolului 60 din Codul jurisdicției constituționale.

29. Analizând excepția de neconstituționalitate, Curtea observă că autorul pretinde că normele contestate încalcă prevederile articolelor 1 alin. (3), 21, 23 alin. (2) și 46 din Constituție.

30. De asemenea, autorul excepției a susținut că dispozițiile legale contestate încalcă principiul individualizării sancțiunii și, prin urmare, deși nu indică expres textul de referință din Constituție, Curtea constată, în mod rezonabil, că se are în vedere încălcarea prevederilor art. 20 din Constituție.

31. Astfel, pentru a elucida aspectele abordate în excepția de neconstituționalitate, Curtea va opera cu prevederile articolelor 1 alin. (3), 20 și 23 alin. (2) din Constituție, prin raportare la jurisprudența sa și a Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare – *Curtea Europeană*).

B. FONDUL CAUZEI

PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLELOR 1 alin. (3), 20 și 23 alin. (2) DIN CONSTITUȚIE

32. Autorul excepției de neconstituționalitate susține că prevederile contestate încalcă articolul 1 alin. (3) din Constituție, potrivit căruia:

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

33. La fel, prevederile supuse controlului constituționalității urmează a fi examinate în prisma articolului 20 din Constituție, potrivit căruia:

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

34. De asemenea, în opinia autorului, prevederile supuse controlului constituționalității contravin articolului 23 alin. (2) din Constituție, potrivit căruia:

„(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

1. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

35. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul menționează că art. 10 pct. 5 din Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi prevede răspunderea pentru efectuarea decontărilor în numerar și prin virament prin intermediari, deși aceeași faptă este susceptibilă de răspundere și în baza art. 293 din Codul contravențional, care este o normă adoptată ulterior și care stabilește o sancțiune mai blândă. Prin urmare, autorul susține că prevederile contestate nu corespund exigențelor de previzibilitate a legii, or, persoana nu poate să cunoască în baza cărei legi va fi sancționată, fapt contrar articolului 23 din Constituție.

36. De asemenea, autorul afirmă că, spre deosebire de prevederile Codului contravențional, care permit individualizarea sancțiunii, ținându-se cont de toate circumstanțele atenuante și agravante, sancțiunea stabilită în art. 10 pct. 5 din Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi este una fixă, care se aplică în proporție de 10 la sută din sumele plătite. În acest sens, autorul menționează că, potrivit jurisprudenței anterioare a Curții, în lipsa unor sancțiuni relativ determinate și a altor mecanisme de individualizare a sancțiunii, persoana nu are posibilitatea reală de a beneficia de o sancțiune echitabilă.

2. Argumentele autorităților

37. Potrivit opiniei scrise a Președintelui Republicii Moldova, prin reglementarea răspunderii pentru una și aceeași faptă de două legi diferite s-a creat o stare inadmisibilă de paralelism legislativ, iar stabilirea sancțiunii într-o formă absolut determinată privează instanța de judecată de posibilitatea aplicării unor pedepse individualizate.

38. De asemenea, în opinia prezentată de Președintele Republicii Moldova se menționează că raționamentele Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 30 ianuarie 2018 sunt valabile și se aplică *mutatis mutandis* și în prezenta cauză.

39. În opinia scrisă a Parlamentului s-a menționat că prevederile contestate din art. 10 pct. 5 din Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi, care sancționează efectuarea decontărilor în numerar și prin virament prin intermediari, sunt în deplină concordanță cu Constituția, întrucât acestea urmăresc scopul de a preveni evaziunea fiscală și spălarea banilor.

40. De asemenea, în cadrul ședinței plenare publice a Curții, reprezentantul Parlamentului a susținut că art. 10 pct. 5 din Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi și art. 293 din Codul contravențional au individualitatea lor distinctă în raport cu subiecți diferiți. În acest sens, reprezentantul Parlamentului a menționat că art. 10 pct. 5 alineatul doi din Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi enumeră în mod exhaustiv subiecții față de care nu este aplicabilă sancțiunea prevăzută de art. 10 pct. 5 alineatul întâi din lege și, prin urmare, acești subiecți cad sub incidența art. 293 din Codul contravențional.

41. Guvernul, în opinia prezentată, a susținut că art. 10 pct. 5 din Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi este o normă specială în raport cu art. 293 din Codul contravențional, iar sancțiunea prevăzută de această normă este aplicată proporțional faptei comise, ceea ce denotă că prevederile contestate nu sunt de natură să aducă atingere dispozițiilor constituționale.

42. Reprezentantul Ministerului Finanțelor în cadrul ședinței plenare publice a precizat că normele criticate acoperă insuficiența sancțiunii prevăzute de art. 293 din Codul contravențional, întrucât aceasta nu are efect disuasiv și nu asigură scopul de prevenție.

43. Reprezentantul Serviciului Fiscal de Stat, în cadrul ședinței plenare publice, a menționat că sancțiunea prevăzută de art. 10 pct. 5 din Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi este aplicabilă doar persoanelor care practică activitate de întreprinzător, iar sancțiunea cuprinsă la art. 293 din Codul contravențional este incidentă persoanelor care nu practică activitate de întreprinzător.

3. Aprecierea Curții

3.1. Principii generale

3.1.1. Condițiile de calitate a legii

44. Articolul 1 alin. (3) din Constituție proclamă Republica Moldova ca un stat de drept și democratic. Curtea reiterează importanța principiului statului de drept pentru o societate democratică.

45. Curtea menționează că exigențele statului de drept presupun *inter alia* **asigurarea legalității și a certitudinii juridice** (Raportul privind preeminența dreptului, adoptat de Comisia de la Veneția la cea de-a 86 sesiune plenară, 2011, §41).

46. În acest context, Curtea reține că principiul legalității și al certitudinii juridice este esențial pentru garantarea încrederii în statul de drept și constituie o protecție împotriva arbitrarului. Așadar, asigurarea și respectarea acestor principii obligă statul să edicteze într-o manieră clară și previzibilă normele adoptate.

47. Adoptarea de către legiuitor a unor legi accesibile, previzibile și clare se impune și prin articolul 23 alin. (2) din Constituție, care stabilește obligația statului de a asigura dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle sale. În acest sens, norma constituțională stabilește că statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

48. În Hotărârea nr. 26 din 23 noiembrie 2010, Curtea a reținut că:

„Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – **norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite.** În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art. 23 din Constituție [...]”

49. Curtea Europeană în jurisprudența sa a subliniat importanța asigurării accesibilității și previzibilității legii, instituind o serie de repere, pe care legiuitorul trebuie să le aibă în vedere pentru respectarea acestor exigențe.

50. Astfel, Curtea Europeană a menționat că nu poate fi considerată „lege” decât o normă enunțată cu suficientă precizie, pentru a permite individului să-și corecteze conduita. În special, o normă este previzibilă atunci când oferă o anume garanție contra atingerilor arbitrare ale puterii publice (cauza *Amann v. Elveția*, hotărârea din 16 februarie 2000, §56). Testul preciziei legii impune ca legea, în situațiile în care oferă o anumită marjă de discreție, să indice cu suficientă claritate limitele acesteia (cauza *Silver și alții v. Regatul Unit*, hotărârea din 25 martie 1983, §80).

51. În acest sens, în Hotărârea nr. 26 din 27 septembrie 2016, Curtea a reținut că la elaborarea unui act normativ **legiuitorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor de calitate.** De asemenea, textul legislativ trebuie să corespundă principiului unității materiei legislative sau corelației între textele regulatorii, pentru ca persoanele să-și poată adapta comportamentul la reglementările existente, ce exclud interpretările contradictorii sau concurența între normele de drept aplicabile.

52. Prin urmare, Curtea reține că previzibilitatea și claritatea constituie elemente *sine qua non* ale constituționalității unei norme, care în activitatea de legiferare acestea nicidecum nu pot fi omise.

3.1.2. Principiul individualizării sancțiunilor

53. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că prin individualizarea legală **legislatorul trebuie să ofere judecătorului competența de stabilire a pedepsei în anumite limite predeterminate - minimul și maximul special al pedepsei, precum și să prevadă, pentru același judecător, instrumentele care să-i permită alegerea și determinarea unei sancțiuni**

concrete, în raport cu particularitățile faptei și cu persoana care a comis o contravenție sau o infracțiune (HCC nr. 10 din 10 mai 2016).

54. Astfel, individualizarea judiciară se poate realiza doar în baza unor mecanisme de apreciere reglementate de lege, fiind astfel o expresie a principiului legalității.

55. De asemenea, în Hotărârea nr. 10 din 10 mai 2016, Curtea a subliniat că **în lipsa unei sancțiuni relativ determinate și a altor mecanisme de individualizare a sancțiunii persoana nu are nici o posibilitate reală și adecvată de a beneficia pe cale judiciară de protejarea drepturilor sale**, inclusiv de o sancțiune echitabilă. Individualizarea sancțiunii trebuie să reflecte relația dintre sancțiune (proporția și natura acesteia) și gradul pericolului social al faptei.

56. În acest sens, Curtea a statuat că **lipsa posibilității instanței de judecată de a aplica criteriile pentru individualizarea sancțiunii în cauza concretă și aplicarea unei sancțiuni absolut determinate nu asigură caracterul ei echitabil.**

3. 2. Aplicarea principiilor în prezenta cauză

57. Curtea menționează că principiul certitudinii juridice este esențial pentru garantarea încrederii în statul de drept, consfințit prin art. 1 alin.(3) din Constituție. Așadar, asigurarea și respectarea principiului certitudinii juridice obligă statul să edicteze într-o manieră previzibilă normele adoptate.

58. Curtea reține că, în temeiul art. 10 pct. 5 din Legea nr. 845/1992 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi, Serviciul Fiscal de Stat aplică față de întreprinderi și organizații, indiferent de tipul lor de proprietate și forma de organizare juridică, **sancțiuni pecuniare în proporție de 10 la sută din sumele plătite** pentru efectuarea decontărilor în numerar în sumă ce depășește cumulativ 100 de mii de lei lunar, în baza obligațiilor lor financiare, încalcând modul stabilit de decontare prin virament, **precum și pentru efectuarea decontărilor în numerar și prin virament prin intermediari**, indiferent de suma decontării efectuate.

59. Totodată, Curtea observă că **efectuarea ilegală a plăților în numerar și prin virament prin intermediari se sancționează și în temeiul art. 293 din Codul contravențional.**

60. Așadar, Curtea constată că sancțiunea pentru efectuarea ilegală a plăților prin intermediari poate fi aplicată concomitent atât în temeiul Codului contravențional, cât și al Legii cu privire la antreprenoriat și întreprinderi.

61. Curtea observă că legiuitorul nu a instituit nici o diferență între faptele care atrag răspunderea potrivit acestor două acte legislative, acestea fiind reglementate în mod paralel.

62. Astfel, Curtea nu poate reține alegațiile reprezentantului Serviciului Fiscal de Stat precum că sancțiunea prevăzută de art. 10 pct. 5 din Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi este aplicabilă doar persoanelor care practică activitate de întreprinzător, iar sancțiunea cuprinsă la art. 293 din Codul contravențional este incidentă persoanelor care nu practică o asemenea activitate. De altfel, din conținutul normelor disputate, Curtea nu constată nici un criteriu care să permită efectuarea distincției la calificarea

faptei în funcție de subiectul răspunderii. Mai mult, Curtea observă că art. 293 din Codul contravențional este inclus în Capitolul XV, intitulat „*Contravenții ce afectează activitatea de întreprinzător, fiscalitatea, activitatea vamală și valorile mobiliare*”, fapt care demonstrează intenția legiuitorului de a sancționa activitățile ilegale desfășurate de către persoanele care practică activitate de întreprinzător.

63. De asemenea, Curtea nu poate reține nici argumentele invocate în ședință de către reprezentantul Parlamentului, care a menționat că art. 10 pct. 5 alineatul doi din Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi enumeră în mod exhaustiv subiecții pentru care nu este aplicabilă sancțiunea prevăzută de art. 10 pct. 5 alineatul întâi din lege și, prin urmare, acești subiecți cad sub incidența art. 293 din Codul contravențional. Or, Curtea observă că anume prevederile alineatului doi din pct. 5 al art. 10 al Legii nr.845/1992 nu sunt aplicabile în cazul **efectuării decontărilor prin intermediari**. Prin urmare, *per a contrario* efectuarea decontărilor prin intermediari poate fi sancționată atât în temeiul art. 10 pct. 5 al Legii cu privire la antreprenoriat și întreprinderi, cât și în temeiul art. 293 din Codul contravențional.

64. În acest context, în jurisprudența sa anterioară, Curtea a subliniat că legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține și să evite **paralelismele legislative, ce generează incertitudine și insecuritate juridică**. Or, în procesul de legiferare este **interzisă instituirea aceluiași reglementări în mai multe articole sau alineate din același act normativ ori în două sau mai multe acte normative** (HCC nr.2 din 30.01.2018, §45).

65. De asemenea, Curtea observă că art. 10 pct. 5 din Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi instituie amenda într-o formă absolut determinată, și anume 10 la sută din sumele plătite.

66. În același timp, sancțiunea care poate fi aplicată în temeiul art. 293 din Codul contravențional constituie o amendă de la 30 la 60 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, de la 90 la 120 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere sau o amendă de la 240 la 300 de unități convenționale aplicată persoanei juridice.

67. Astfel, Curtea reține că, în temeiul prevederilor art. 10 pct. 5 din Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi, instanța de judecată nu are posibilitatea de a individualiza sancțiunea, rolul său fiind redus la o simplă formalitate de validare a actului de constatare.

68. Curtea reține că, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a statuat că: ***dacă judecătorul este competent doar a stabili existența sau inexistența infracțiunii sau contravenției, dar nu este competent să stabilească asupra oportunității amenzii sau pedepsei, el nu exercită un control de plină jurisdicție***. În acest sens, persoana interesată este lipsită de dreptul de acces liber la un tribunal de plină jurisdicție (cauza *Silvester's Horeca SRL vs. Belgia* din 4 martie 2004).

69. De asemenea, în cauza *Chevrolet v. Franța*, Curtea Europeană a reliefat că exercitarea deplinei jurisdicții de către o instanță presupune să nu renunțe la nici una din componentele funcției de a judeca. Aceasta trebuie să se bucure de plenitudine de jurisdicție, atât în ceea ce privește stabilirea

faptelor, cât și aplicarea dreptului. **Imposibilitatea de a se pronunța în mod independent asupra anumitor aspecte cruciale pentru soluționarea litigiului, cu care a fost sesizată, ar putea constitui o încălcare a art. 6 §1 din Convenția Europeană.**

70. În acest sens, Curtea reiterează că *legiuitorul nu poate reglementa o sancțiune în așa fel, încât să lipsească instanța de judecată de posibilitatea de a o individualiza*. Curtea menționează că limitarea rolului instanței de judecată lipsește de substanță garanțiile dreptului la un proces echitabil, consacrat de articolele 20 din Constituție și 6 din Convenția Europeană.

71. De asemenea, Curtea reține că prevederile legale contestate nu sunt redactate cu suficientă precizie, în așa fel încât să permită oricărei persoane să își corecteze conduita și să fie capabilă, cu consiliere adecvată, să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele care pot apărea din acestea. Prin urmare, prevederile contestate induc incertitudine juridică, fiind astfel contrare și articolelor 1 alin.(3) și 23 alin. (2) din Constituție.

Din aceste motive, în temeiul articolelor 135 alin. (1) lit. a) și g) și 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 lit. a) și e) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se admite parțial excepția de neconstituționalitate ridicată de avocatul Vitalie Carmanschi, în dosarul nr. 3-516/17, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.*

2. *Se declară neconstituționale textul „precum și care efectuează decontări în numerar și prin virament prin intermediari” și textul „sancțiuni pecuniare în proporție de 10 la sută din sumele plătite” din articolul 10 punctul 5 din Legea nr. 845-XII din 3 ianuarie 1992 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi.*

3. *Se declară inadmisibilă excepția de neconstituționalitate în partea referitoare la controlul constituționalității unor prevederi din articolul 10 punctul 4 din Legea nr. 845-XII din 3 ianuarie 1992 cu privire la antreprenoriat și întreprinderi.*

4. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Aurel BĂIEȘU

Chișinău, 6 martie 2018
HCC nr. 5
Dosarul nr. 10g/2018